

En dat brengt ons bij de Afrikaanse dans en de plaats van Afrikaanse dans. Ook in Afrika zijn de leermethoden en het schoolsysteem op westerse leest geschoeid. En dit geldt ook voor dansscholen. Balletscholen werken met westerse standaarden en blijven nog altijd gereserveerd voor een klein aantal geprivilegieerden, en dat creëert een soort spanning. In Zuid-Afrika vind je op een balletklas van vijftien dansers één zwarte danser. Afhankelijk van de persoonlijkheid van die danser zal hij leren wat ze hem onderwijzen, of niet. Zowel hier als daar is het balletonderwijs ouderwets, je voert het voorbeeld perfect uit of je bent geen goede danser. Het verschil is dat dansers hier leren binnen hun eigen cultuur. Om in Afrika een goed danser te zijn, moet je een goed danser zijn in een traditie die niet je eigen traditie is. Er blijft altijd een element van superioriteit meespelen, de standaard wordt van buitenaf opgelegd. En die is te nemen of te laten. Als enkel al het dansonderwijs voor iedereen gelijk toegankelijk zou zijn, als het uitgebalanceerd kon worden, als de dominantie van blank over zwart uit het dansonderwijs kon verdwijnen zou er veel veranderen.

**Etcetera:** *Als u spreekt over Afrikaanse dans hebt u het dan over traditionele Afrikaanse dans? Zou u zeggen dat Afrikaanse dans nog steeds enkel traditionele Afrikaanse dans is?*

**Khumalo:** Voor Zuid-Afrika en de Zuidelijke Afrikaanse landen zie ik weinig evolutie in de traditionele dansvormen. De hoofdinteresse van Afrikaanse dansers was politiek, dit toont zich ook in de dansvorm, de evolutie van de dans zelf was niet iets wat dansers echt bezig hield, er veranderde dus weinig. In vergelijking met Europa, waar je de verschillende periodes in de dans kan onderscheiden, is het voor Afrika moeilijk periodes te definiëren, te zeggen wanneer of waar iets startte, het is moeilijk differentiatie te zien. In Afrika heb je aan de ene kant het probleem

Het ontwikkelen van verschil en van decentralisatie in deze zogezegde globale wereld is als het spelen met een tweesnijdende machete. Het omgekeerde van uitsluiting en opgelegde stilte is vaak niet participatie, maar valse symboliek. Een symbolische vertegenwoordiger van een uitgesloten groep wordt toegelaten tot het centrum, wat het uitsluiten van de meerderheid nog makkelijker maakt. De centra hebben een enorme capaciteit om dissidentie in te kapselen. Zelfs toen het postmodernisme de idee introduceerde van een heterogene diversificatie in de tegenstellingen centrum-periferie, hegemonie-ondergeschiktheid, werd dit vanuit de centra gelanceerd. Die waren er immers op gericht zoveel mogelijk controle te behouden en de eigen dominantie te reproduceren.

[Gerardo Mosquera]

van de dominantie van de westerse standaarden en aan de andere kant het probleem van de zelf-determinatie. Met de ene hand proberen Afrikanen dingen weg te duwen, met de andere hand proberen ze te behouden wat ze hadden. Ze wilden dus nooit echt evolueren of veranderen. Hetzelfde speelt zich af in de Afrikaanse filosofie. Ze staat zichzelf in de weg, ze raakte vast in de discussie rond oppressie, kolonialisme en postkolonialisme, ze heeft geen andere onderwerpen. Ze draait in het rond.

**Etcetera:** *U zegt dat dansers in Zuid-Afrika hun dansen vooral politiek inzetten, dat er weinig interesse was voor onderzoek naar de dans zelf, komt daar nu verandering in?*

**Khumalo:** Er was en is veel te weinig onderzoek naar Afrikaanse dans, de evolutie werd en wordt te weinig bestudeerd. Dit is geen verwijt aan Europeanen; als er studies zijn naar Afrikaanse dans dan is dit dankzij Westerse antropologen, het zijn dan ook wel westerse studies. Het verwijt geldt de Afrikanen zelf. Er is nu in Zuid-Afrika bijvoorbeeld een nieuwe trend, Zuid-Afrikanen dansen nu graag iets wat je postmoderne Afrikaanse dans zou kunnen noemen. De dansscholen trekken dan een zwarte Afrikaanse danser aan om les te geven. Ik vind echter dat het iets oneerlijks heeft, ze hebben helemaal niet de intentie om iets te leren over Afrikaanse dans en wat die te maken heeft met de Afrikaanse cultuur. Het staat gewoon goed, het is politiek correct om een zwarte danser in je dansschool te hebben. Afrikaanse dans wordt altijd herleid tot zijn cliché: het is een rituele dans, de beweging symboliseert iets. Dit is een bijzonder naïeve manier om naar Afrikaanse dans te kijken. Het is mogelijk om dieper te gaan, zoals gebeurt met westerse hedendaagse dans, je kan de bewegingen bestuderen, je kan onderzoeken waar ze vandaan komen in de geschiedenis en in het lichaam en wat Afrikaanse dans doet met het lichaam.

**Etcetera:** *Zelf kan u nu putten uit twee tradities, u heeft een achtergrond als Afrikaans danser en u heeft bij P.A.R.T.S. het westerse repertorium geleerd. Wat kan u daarmee aanvangen?*

**Khumalo:** Discussies over kunst in Afrika monden altijd uit bij de vraag: 'Is het Afrikaans of is het Europees?' Als performer of danser voel je je altijd in de val, het is alsof je moet bewijzen dat je Afrikaan bent, veel meer dan dat je kan uitwerken waar je mee bezig bent. Maar wat maakt iets 'Afrikaans'? Is het genoeg dat je een aantal bewegingen uit de Afrikaanse dans overneemt? Als je wat bewegingen uit de klassieke dans combineert met bewegingen uit de Afrikaanse dans, ben je dan een 'postmoderne Afrikaanse danser'? Dans moet altijd aan een standaard beantwoorden, maar wie maakt de standaarden? Wie bepaalt wat een goede dans is, wat een goede performance is, en hoe? Kan iets dat anders is enkel ontvangen worden vanuit een gevoel van superioriteit of verwerping? Bij P.A.R.T.S. heb ik veel geleerd, en met veel genoegen. Teruggaan zal zowel op persoonlijk als professioneel vlak hard zijn, maar ook hier blijven zal niet eenvoudig zijn. Ik kwam hier in het kader van een culturele uitwisseling, ik heb veel geleerd, ik ben veranderd, 'ontwikkeld', door de confrontatie met iets dat ik niet kende. Voor mij heeft het gewerkt, maar ik zou ook graag de kans krijgen aan Europeanen iets te leren, met Europeanen samen te werken, pas dan is er voor mij sprake van uitwisseling. ●

#### ULOZI

CHOREOGRAFIE EN DANS Mxolisi George Khumalo  
MUZIEK Lambareha, Dou-Dou Ndiae Rosa,  
Les Tambours du Bronx  
GELUIDSMONTAGE Hans Valcke, Mxolisi George Khumalo  
TEKST Breyten Breytenbach, Dog Heart  
GEDICHT Arthur Goldstuck, December Rain  
MET DANK AAN Matthias De Koning

#### FLUSH

CHOREOGRAFIE EN DANS Mxolisi George Khumalo  
PRODUCTIE MET STEUN VAN de Beursschouwburg